

**Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің 40 жылдық мерейтойына
арналған «Қазақ тіл білімінің ғылыми негіздері мен қолданбалы аспектілері» атты
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

Алматы, 8 сәуір 2025 ж.

МАТЕРИАЛЫ

**Международной научно-практической конференции
«Научные основы и прикладные аспекты казахского языкознания»,
посвященной 40-летию факультета довузовского образования
Казахского национального университета имени аль-Фараби**

Алматы, 8 апреля 2025 г.

MATERIALS

**International scientific and practical event
"Scientific Foundations and Applied Aspects of Kazakh Linguistics",
dedicated to the 40th anniversary of the Kazakh National University
named after al-Farabi, faculty of pre-university training**

Almaty, April 8, 2025

**Алматы
Қазақ университеті
2025**

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ЖАҢА АТАУЛАРДЫ ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

АРҒЫНБЕК Н.А.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

2-курс магистранты

ф.ғ.к., доцент ҚҰЛЖАНОВА Б.Р

Аннотация: Сегодня развитие цифровых технологий привносит новые возможности и подходы в систему образования. В данной статье рассматривается эффективность цифровых платформ в обучении новым именам на казахском языке. Обсуждаются преимущества цифровых платформ, использующих в качестве инструментов интерактивный и мультимедийный контент. Они создают эффективные условия для изучения учащимися новых слов и названий, делают процесс обучения более комфортным и интересным. Мгновенная оценка результатов обучения, изучение языка с помощью видеоконтента и обучение, адаптированное к индивидуальным потребностям учащихся, — основные преимущества этих платформ. В статье рассматривается значение новых имен в казахском языке и роль цифрового обучения в процессе языкового образования.

В современной лингвистике появление новых слов и терминов тесно связано с развитием общества. Социальные, научные, культурные и технологические изменения требуют новых имен и концепций. Этот процесс приводит к появлению неологизмов, то есть новых слов и терминов в языке. Сегодня предлагаются различные цифровые платформы и ресурсы для изучения, восприятия и включения неологизмов в языковую систему. В данной статье рассматривается важность платформ неологизмов, эффективность их использования и их влияние на современных изучающих языки.

Ключевые слова: цифровые платформы, обучение казахскому языку, LearningApps.org, неологизмы.

Abstract: Today, the development of digital technologies brings new opportunities and approaches to the education system. This article examines the effectiveness of digital platforms in teaching new names in the Kazakh language. The advantages of digital platforms that use interactive and multimedia content as tools are discussed. They create effective conditions for students to learn new words and names, make the learning process more comfortable and interesting. Instant assessment of learning outcomes, language learning with video content and learning adapted to the individual needs of students are the main advantages of these platforms.

The article discusses the meaning of new names in the Kazakh language and the role of digital learning in the process of language education. In modern linguistics, the emergence of new words and terms is closely related to the development of society. Social, scientific, cultural and technological changes require new names and concepts. This process leads to the emergence of neologisms, that is, new words and terms in the language. Today, various digital platforms and resources are offered for studying, perceiving and incorporating neologisms into the language system. This

article examines the importance of neologism platforms, the effectiveness of their use, and their impact on modern language learners.

Keywords: digital platforms, Kazakh language learning, LearningApps.org, neologisms.

Қазіргі уақытта оқыту процесін ұйымдастыру кезінде оқытушыдан қолданылатын оқыту әдістерін қайта қарауды талап ететін құзыреттілік тәсіл жүзеге асырылады. Мұғалімнің жұмысындағы негізгілері-оқытудың диалогтық әдістері, шындықты бірлесіп іздеу, шығармашылық қызмет. Жоғарыда аталған барлық басымдықтар оқу процесінде оқушылардың белсенділігіне бағытталған оқытудың интерактивті әдістерін қолдану кезінде жүзеге асырылады. Білім алушылар мұғаліммен, бір – бірімен диалог жүргізеді, ең бастысы-оқу мазмұнымен өзара іс-қимыл жасайды, оны түсінеді, проблемаларды бөліп көрсетеді, оларды шешу жолдарын ұсынады, оларды пайдаланудың дұрыстығы мен орындылығын бағалайды.

Мұғалімнің дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда атқаратын рөлі өзгеруде: қазір оқушылар сабақта белсендірек, мұғалім оқушылардың танымдық іс – әрекетін дұрыс бағыттап, қойылған мақсаттарға жетуге бағыттайды [1, 16].

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде цифрлық платформалар білім алу процесін ыңғайлы, тиімді әрі қызықты ету үшін кеңінен қолданылады. Әсіресе қазақ тілін үйрену кезінде жаңа атауларды меңгеру маңызды болып табылады, өйткені бұл тілдің жаңалықтарын және өзекті терминдерін білу — тіл үйренушінің тілдік дағдыларын дамытуда маңызды қадам. Цифрлық платформалар қазақ тілін үйренуде жаңа атауларды үйрену процесін айтарлықтай жеңілдетеді. Цифрлық платформалардың тиімділігі:

- Интерактивті оқыту;
- Мультимедиялық құралдар;
- Жеке оқу жоспары;
- Жедел кері байланыс;
- Білімнің тұрақтылығы.

Интерактивті оқыту — бұл оқушы мен оқыту материалы арасындағы белсенді өзара әрекеттестікті қамтамасыз ететін тәсіл. Цифрлық платформалар арқылы оқытуда интерактивті тапсырмалар, ойын элементтері, сауалнамалар мен тестілер сияқты құралдар кеңінен қолданылады. Бұл құралдар оқушыны оқу процесіне тарту арқылы оның білімге деген қызығушылығын арттырады.

Интерактивті тапсырмаларды қолдану — оқушыларға тек тыңдау немесе оқу ғана емес, белсенді түрде қатысу негізделген. Мысалы, жаңа атауларды үйренуде, оқушылар тапсырмаларды орындау арқылы сөздерді дұрыс жазу, айту немесе қолдану дағдыларын жетілдіреді. Ойын элементтерін енгізу оқыту процесін жеңіл әрі қызықты етеді, бұл әсіресе балалар мен жасөспірімдер үшін тиімді. Ойындар арқылы сөздерді дұрыс қолдану, олардың мағынасын түсіну және есте сақтау процесі жеңілдейді. Сауалнамалар мен тестілер оқушының білімін тексеруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, олар оқушыға өзінің даму деңгейін түсінуге көмектеседі, бұл өз кезегінде оқыту процесінің нәтижелерін жақсартады. Мұндай тапсырмалар оқушының өз білімін бағалап, қажетті тақырыптарды қайталауға ынталандырады.

Интерактивті оқыту тәсілдері оқушының мотивациясын арттырып, білім алу процесін қызықты әрі тиімді етеді. Цифрлық платформалар арқылы мұндай тәсілдерді қолдану оқушының жаңа атауларды үйренуге деген ынтасын күшейтеді, бұл өз кезегінде тіл үйрену процесін жеделдетеді.

Мультимедиялық құралдар — білім беру үдерісінде оқушылардың назарын аударуға, қызығушылығын арттыруға және жаңа ақпаратты тиімді меңгеруге көмектесетін маңызды құралдар. Видеолар, анимациялар, суреттер мен аудио жазбалар қазақ тіліндегі жаңа атауларды үйретуде ерекше маңызға ие [2, 24].

Видеолар — жаңа атауларды нақты контексте көрсету арқылы олардың мағынасын түсінуге мүмкіндік береді. Мысалы, бір сөздің бірнеше мағынасы немесе қолданылуы туралы видео материалдар оқушыға сол атауды нақты өмірде қалай қолдануға болатынын көрсетеді. Видеоларды пайдалану, әсіресе, сөйлеу мен тыңдау дағдыларын жетілдіруде пайдалы. Бұл құралды қолдану оқушының жаңа сөздермен танысуын жеделдетеді және оларды есте сақтауға көмек береді.

Анимациялар — жаңа атауларды көрнекі түрде түсіндіруде маңызды рөл атқарады. Мысалы, әртүрлі объектілердің немесе әрекеттердің анимациялары арқылы сөздердің мағыналары мен қолданылуы айқын көрсетіледі. Бұл тәсіл оқушыға сөздерді тек оқып немесе тыңдап қана емес, сонымен қатар көру арқылы да меңгеруге мүмкіндік береді. Көрнекілік — әсіресе балалар мен

жасөспірімдер үшін маңызды әдіс, себебі олар ақпаратты көзбен көріп, соның негізінде түсінік қалыптастырады.

Суреттер — жаңа сөздердің мағыналарын дәл және түсінікті түрде көрсету үшін пайдалы құрал. Суреттер арқылы жаңа атауларды үйрену, сөздерді нақты мысалдармен байланыстыруға мүмкіндік береді. Мысалы, әртүрлі табиғат құбылыстарын немесе тұрмыстық заттарды сурет ретінде көрсетіп, оларды қазақ тілінде атамақ сөздерді меңгеруге көмек береді.

Аудио жазбалар — жаңа атауларды дұрыс айту мен тыңдау дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады. Аудио жазбалар арқылы студенттер дұрыс дыбыстау мен интонацияны тыңдай алады. Бұл әсіресе тілдің дұрыс айтылуы мен тілдік дағдыларды жетілдіруге көмектеседі. Қосымша аудио материалдар, мысалы, сөздердің қолданылуы туралы әңгімені тыңдау, оқушының түсінігін тереңдетеді.

Мультимедиялық құралдарды пайдалану жаңа атауларды үйрену процесін қызықты, тиімді және түсінікті етеді. Бұл құралдар оқушының есте сақтау қабілетін арттырып, тіл үйренушілердің оқуға деген мотивациясын жоғары деңгейде ұстап тұрады.

Неологизмдерге арналған платформалар. Неологизмдерге арналған платформалар — бұл жаңа сөздер мен терминдерді үйрету және оларды тілдік жүйеге енгізу үшін арнайы жасалған цифрлық құралдар мен ресурстар. Мұндай платформалар көбінесе тіл үйренушілеріне немесе тіл мамандарына жаңа сөздердің мағынасы, қолданылуы мен олардың қалыптасу үдерісін түсінуге көмектеседі. Олар сонымен қатар қоғамда қолданылып жүрген жаңа атаулар мен неологизмдердің тілдік қорда қалай қалыптасып жатқанын бақылауға мүмкіндік береді. Неологизмдерге арналған платформалар бірнеше бағытта жұмыс істей алады:

Неологизмдер мен жаңа терминдерді жинақтайтын онлайн сөздіктер

Бұл платформалар қазіргі қоғамда пайда болған жаңа сөздер мен ұғымдарды жинақтайды және олардың мағынасын түсіндіреді. Мысалы, қазақ тіліндегі жаңа неологизмдер мен халықаралық терминдерге арналған арнайы онлайн сөздіктер немесе ресурстар болуы мүмкін.

Қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдер сөздігі — мұнда жаңа атаулар мен олардың аудармалары, қолданылуы туралы ақпарат беріледі. **Neologisms.kz** — қазақ тіліндегі жаңа терминдер мен неологизмдер туралы мәліметтерді жинақтайтын ресурстар.

Интерактивті платформалар мен қосымшалар

Бұл платформалар жаңа сөздер мен терминдерді үйренуге бағытталған интерактивті оқыту әдістерін ұсынады. Оқушылар жаңа неологизмдермен жұмыс істеп, оларды ойындар, тестілер мен тапсырмалар арқылы меңгереді. Мұндай платформалар көбінесе тілдік деңгейді автоматты түрде бағалайды, бұл оқушылардың прогресін бақылауға мүмкіндік береді. **Duolingo** және **Memrise** секілді тіл үйрету қосымшалары жаңа сөздер мен неологизмдерді оқытуда пайдалануға болатын көптеген интерактивті тапсырмалар ұсынады.

Неологизмдер туралы талқылау алаңдары мен форумдар

Кейбір платформалар қолданушыларға жаңа атаулар мен терминдер туралы пікір алмасуға болады. Бұл неологизмдер мен жаңа сөздер туралы ой бөлісіп, олардың тілдегі қолданылуын бақылауға бағытталған. Мұндай алаңдар тіл мамандары мен тіл үйренушілеріне өте пайдалы.

TIL (Today I Learned) сияқты әлеуметтік форумдар немесе арнайы қазақ тіліндегі онлайн қауымдастықтар, мысалы, **Qazword** ресурсы, жаңа сөздер мен терминдер туралы пікірталастарды ұсынады.

Жаңа сөздер мен неологизмдерге арналған мобильді қосымшалар

Қазіргі заманғы мобильді қосымшалар қолданушыларға жаңадан пайда болған сөздер мен терминдерді үйренуге жағдай жасайды. Мысалы, қосымша арқылы жаңа сөздер мен олардың мағыналары, қолдану ерекшеліктері туралы ақпарат алуға болады.

QazaqLang сияқты мобильді қосымшалар қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдерді үйренуге бағытталған ресурстарды қамтиды.

Неологизмдерге арналған платформалар тіл үйренушілеріне ғана емес, сонымен қатар қоғамның жаңа сөздермен танысуына да үлкен көмек көрсетеді. Бұл платформалар қазіргі заманғы тілдің даму үрдісін бақылауға, жаңа сөздерді қабылдауға және оларды дұрыс қолдануға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, олар тілдік білімді жаңартып, жаңа атаулар мен терминдер туралы тереңірек түсінік қалыптастыруға жағдай жасайды.

Қазақ тіліндегі жаңа атауларды оқытуда цифрлық платформалардың тиімділігі зор. Олар оқушыларға өз уақытында қажетті ақпаратты ұсыну, оқыту әдістерін қызықты әрі тиімді ету және әр

оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген білім беру мүмкіндігін береді. Цифрлық платформалар тіл үйренуде маңызды рөл атқарып, қазақ тіліндегі жаңа атауларды оқыту процесін жетілдіруге бағытталған озық шешімдер ұсынады.

Мұғалімнің дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда атқаратын рөлі өзгеруде: қазір оқушылар сабақта белсендірек, мұғалім оқушылардың танымдық іс – әрекетін дұрыс бағытқа-қойылған мақсаттарға жетуге бағыттайды.

Бізге ең қызықты ресурстардың бірі-*LearningApps* интерактивті тапсырмалар құрастырушысы. *LearningApps.org* мультимедиялық интерактивті оқу материалдарын жасауға арналған өте қарапайым және ыңғайлы қосымша. Бұл интерактивті модельдер арқылы оқыту мен оқыту процесін қолдауға арналған қосымша.

Дизайнер әртүрлі пәндер бойынша интерактивті тапсырмаларды әзірлеуге және сабақтарда және сыныптан тыс жұмыстарда қолдануға арналған. Ресурс оқушылар ойын түрінде өз білімдерін тексеріп, бекіте алады деп болжайды, бұл балаларды қызықтырады және олар дұрыс жауап беруге, мұқият болуға тырысады. Сайтта әртүрлі мектеп пәндері бойынша интерактивті тапсырмалар ұсынылған, сонымен қатар дайын материалдарды пайдалануға болады. Тапсырмалар қызықты және қол жетімді.

Бұл қызметті сабақта және үйде Интернет желісінде пайдалану оқу процесін интерактивті, қатаң сараланған, мобильді, жеке етуге мүмкіндік береді.

Жаттығулардың әдістемелік мақсаты әртүрлі:

- оқыту;
- ақпараттық-ізвестіру;
- демонстрациялық;
- бақылау;
- оқу-ойын және т. б.

Оқыту процесінде *Learning Apps* ресурсын қолдану:

1.Оқу мотивациясын арттыру, өйткені тапсырмалар жарқын, қызықты, ойын-сауық түрінде. Ойын жаттығуларын қосуға болады. Бұл әрекеттер балалардың эмоционалды көтерілуіне әкеледі. Кейбір жаттығуларға бәсекелестік элементі кіреді.

2.Сәттілік жағдайын жасау, өйткені жүйе тапсырманы қате жауаппен аяқтауға мүмкіндік бермейді. Бала міндетті түрде тапсырманы дұрыс орындайды, бұл оның қабілеттеріне сенімділік береді. Бала кателесуден Қорықпайды. Әрекет саны шектелмейді.

3.Оқушылардың өзіндік жұмысын күшейту, сабақта және үйде орындалған тапсырмалардың көлемін арттыру арқылы білім сапасын арттыру.

4.Пайдаланудың қарапайымдылығы есебінен балалардың интеллектуалды шығармашылық дамуы, бұл балаларға ойын жаттығуларын өз бетінше жасауға мүмкіндік береді.

5.Оқу материалдары көздерінің тапшылығын толтыру.

6.Ақпараттық-ізвестіру іс-әрекетінің дағдылары мен дағдыларын дамыту.

7.Қысқа мерзімде білім мен дағдыларды объективті бағалау және "оқушы-мұғалім"жедел кері байланыс.

LearningApps.org. сабағында қолдану - жауап таңдау жаттығулары мұғалімге қысқа уақыт ішінде материалды игеру деңгейінің объективті нәтижесін алуға және оны уақтылы түзетуге бағытталды. Мысалы:

№ 1 тапсырма Бос орындарды толтырыңыз

Ақманбай ұлы (1845-1904)

Абай - қазақ _____ ұлы ақын _____ Философ, аудармашы, композитор.
Абай Құнанбайұлы (Шығ. аты -Ибраһим) қазіргі Шығыс Қазақстан облысы _____
(Абай ауданы _____ дүниеге _____ келген. Ол кішкентай кезінен зере болып өседі. Абайды әжесі
зере тәрбиелеген. Ана _____ Ұлқан өте ақылды сөз _____ шешімі айып болған. Әжесі Құнанбай тегі _____

Сілдегі дербеске ұлтануыңыз

Сілдегі ең "Менің ұлтануыңыз

№2-тапсырма. Басқатырғышты жинаңыз.

№3-тапсырма. Жұпты табыңыз

LearningApps оқушылардың дайындық деңгейлерін ескеруге мүмкіндік береді, бұл оқытудағы даралау және сараланған тәсіл принциптерін жүзеге асыруға негіз болады. Бұл жағдайда қол жетімділік принципі сақталады және әр оқушының жеке жұмыс қарқыны ескеріледі. Дегенмен, компьютер сабақта мұғалімді алмастыра алмайтынын есте ұстаған жөн. Компьютермен жұмыс уақытын мұқият жоспарлау керек және оны шынымен қажет болған кезде пайдалану керек. Қорытындылай келе, оқу процесін қызықты етіп, баланың дамуын сәтті ете алатынын атап өткім келеді, ең алдымен, өз іс-әрекетіне шын жүректен қызығушылық танытатын, жаңасына ашық, балалармен бірге оқуға, өсуге және дамуға дайын мұғалім ғана жасай алады.

Цифрлық платформалар неологизмдерді үйрету үдерісін әлдеқайда тиімді етеді. Олар оқушыларға жаңа сөздермен жұмыс істеу үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер ұсынады. Интерактивті тапсырмалар, аудио-визуалды материалдар мен ойындар тіл үйренушілердің мотивациясын арттырады, бұл өз кезегінде жаңа сөздерді жылдам меңгеруге ықпал етеді.

Платформалар арқылы оқушылар жаңа сөздер мен терминдер туралы ақпаратты тек теория жүзінде ғана емес, сонымен қатар нақты контексте қолдану арқылы үйренеді. Бұл әдіс оқушының тілдік дағдыларын толықтырып, қоғамдағы өзгерістерге сәйкес жаңа сөздермен еркін сөйлесуге үлесін тигізеді анық.

Әдебиеттер:

1. Салқынбай А. Туынды сөздің сөзжасамдық мағынасы мен уәжділігі. Қазақ грамматикасының өзекті мәселелері. – Алматы, 2007
2. LearningApps.org. URL: http://learnin_gapps.org/about.php
3. Сидоров С.В. Возможности создания интерактивных модулей в обучающих приложениях LearningApps.org. [Электронный ресурс]: Сайт педагога-исследователя. - Режим доступа: <http://si-sv.com/blog/2013-08-02-48>